

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
кафедра педагогіки

Допущено до захисту
Завідувач кафедру

«_____» _____ 2024

**МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У СИСТЕМІ
СЕРЕДНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота магістра

Виконавець: здобувач другого освітнього ступеня,
групи М23УЗО

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма

«Управління закладом освіти»

Артем ГЕНОВ

Керівник: д. пед. н., проф. Надія ВЄНЦЕВА

Рецензент: к. пед. н., доц. Ольга СТАРОКОЖКО

Запоріжжя –2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	Error! Bookmark not defined.
1.1. Теоретичний аналіз проблем професійної освіти у системі середньої професійної освіти.....	Error! Bookmark not defined.
1.2. Проектування моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти.....	Error! Bookmark not defined.
Висновки до першого розділу	40
РОЗДІЛ II ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	Error! Bookmark not defined.
2.1. Констатуючий етап дослідно-експериментальної перевірки ефективності моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти	Error! Bookmark not defined.
2.2. Формуючий етап дослідно-експериментального дослідження ефективності моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти	50
2.3. Результати дослідно-експериментального дослідження ефективності моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти	Error! Bookmark not defined.
Висновки до другого розділу	Error! Bookmark not defined.
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	10
ДОДАТКИ.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена соціально-економічними змінами, що відбуваються в Україні, коли суттєву роль у збереженні та розвитку економіки країни відіграють кваліфіковані кадри з середньою професійною освітою. Насамперед це підтверджується концепцією довгострокового соціально-економічного розвитку України на період до 2030 року, стратегічною метою державної політики в галузі освіти, яка визначається як «підвищення доступності високої якості освіти, що відповідає вимогам інноваційного розвитку економіки, сучасним потребам суспільства та кожного громадянина країни. ».

Для вітчизняної системи середнього професійної освіти (далі за текстом – СПО) настав новий етап розвитку, який, насамперед, визначається ЗУ Про освіту зі змінами 2024 рік №2145-VIII від 05.09.2017, редакція від 21.11.2021. Цей етап розвитку обумовлений переходом до нової структури професійної освіти, регіоналізацією закладів середньої професійної освіти, безумовно, велику роль у розвитку середньої професійної освіти грає зросла роль соціального партнерства у діяльності установ. Переведення закладів середньої професійної освіти на регіональний рівень супроводжується оптимізацією мережі освітніх організацій, зростанням проблем, які в першу чергу пов'язані з ресурсами, що забезпечують функціонування та професійних організацій. У разі перетворення керівники освітніх установ повинні актуалізувати пошук моделей управління освітнім процесом в організацію ефективної підготовки фахівців середньої професійної освіти.

Цілий ряд дослідників за останні роки неодноразово підтверджували актуальність питання пошуку та вироблення концептуальних засад для побудови моделі управління освітнім процесом, яка сприятиме ефективному управлінню освітньою організацією, що реалізує програми підготовки середньої професійної освіти.

У процесі цього дослідження вивчалися роботи пов'язані з побудовою

моделей спрямованих на організацію діяльності установ середнього професійного освіти; впровадженням інструментів стратегічного планування та управління у сучасних освітніх організаціях; використанням маркетингових механізмів у системі управління освітніми установами середньої професійної освіти; а також побудова системи управління якістю в освітніх організаціях

У сучасних дослідженнях, присвячених вивченню проблем організації освітнього процесу у СПО, чимало місця відводиться питанням підвищення ефективності діяльності та модернізації управлінської системи професійних організацій, питанням переосмислення окремих аспектів, функцій, принципів чи компонентів управління чи організаційних структур професійних організацій. Незважаючи на це, незайманими залишаються питання, пов'язані з обґрунтуванням моделі управління освітнім процесом у професійних організаціях, заснованих на використанні кадрових, методичних, матеріальних можливостях, які має установа, з метою підвищення ефективності підготовки фахівців середньої ланки.

У процесі аналізу практики діяльності організацій системи СПО виявлено, що однією з причин, яка не дає повною мірою розвиватися професійним організаціям, є низький рівень ефективності внутрішнього управління освітнім процесом. Безперечно, керівники професійних організацій роблять спроби активізувати окремі елементи управлінської діяльності – посилення та посилення контрольних заходів, перетворення та деталізація процесу планування, впровадження та посилення ролі організаційних заходів. Але всі ці дії призводять до того, що педагогічний, управлінський склад організації все більше займається питаннями, не спрямованими на покращення освітнього процесу, виховної роботи, та не сприяють підвищенню ефективності підготовки кадрів. Директори освітніх організацій часто приймають рішення, ґрунтуючись на окремих ресурсах організації. Проглядається потреба в обґрунтуванні рекомендацій щодо того, як ефективно використовувати ресурси професійної освітньої організації, які сприятимуть підвищенню ефективності підготовки фахівців.

На основі вище сказаного виявляються протиріччя :

- між вимогами підвищення доступності високої якості освіти, що відповідає вимогам інноваційного розвитку економіки, сучасним потребам суспільства та кожного громадянина країни, та між низькою ефективністю внутрішнього управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти;
- між актуалізацією процесу пошуку моделей управління освітнім процесом у СПО, що підвищують ефективність підготовки спеціалістів, і між не раціональним підходом до вибору управлінських рішень щодо організації освітнього процесу не сприяють не тільки розвитку цього процесу, але і його функціонуванню;
- між об'єктивний потребою в комплексних рекомендаціях щодо ефективного використання ресурсів, що є у професійної організації, що сприяють підготовці фахівців у середній професійній освіті, та між відсутністю обґрунтованих моделей управління освітнім процесом у системі середнього професійного освіти, заснованих на комплексі зовнішніх та внутрішніх ресурсів, педагогічних можливостей, наявні в освітній організації.

З зазначених протиріч впливає проблема дослідження : який повинна бути Модель управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти, що забезпечує підвищення ефективності підготовки фахівців у середній професійній освіті.

Мета дослідження – проектування та реалізація моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти.

Об'єкт дослідження – освітній процес у системі середньої професійної освіти.

Предмет дослідження – модель управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти.

Завдання дослідження укладаються в наступному:

- виявити проблеми професійного освіти студентів у системі середньої професійної освіти як об'єкта управління;
- на основі концептуальних засад розробити модель управління

освітнім процесом у системі середньої професійної освіти;

- розробити та обґрунтувати систему критеріїв та показників оцінки ефективності моделі управління освітнім процесом;
- здійснити дослідно-експериментальну перевірку ефективності моделі керування освітнім процесом.

Для вирішення поставлених завдань та перевірки гіпотези використовуються такі методи дослідження: теоретичний аналіз філософської, педагогічної, психологічної та навчально-методичної літератури з управління організаціями середньої професійної освіти, робіт у області технологій, проектування, моделювання; аналіз та систематизація практичного досвіду магістранта; констатуючий та формуючий експерименти з управління освітніми процесами; анкетування, спостереження, діагностування учасників експерименту; експертні оцінки результатів дослідження; порівняльного аналізу результатів етапів експериментальної роботи

Наукова новизна дослідження:

- 1) розроблено концептуальні засади моделі управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти;
- 2) спроектовано модель управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти;
- 3) обґрунтовано систему критеріїв та показників оцінки ефективності моделі управління освітнім процесом.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що виявлено проблеми професійної освіти студентів у системі середньої професійної освіти як об'єкта управління, вирішення яких дозволило збагатити теорію педагогічної науки.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що впроваджено модель управління освітнім процесом, спрямовану на підвищення ефективності підготовки фахівців у системі середньої професійної освіти. Розроблений комплекс критеріїв та показників ефективності моделі управління освітнім процесом може бути використаний викладачами та керівниками коледжів для

оцінки якості підготовки фахівців середньої ланки.

Структура дослідження. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, бібліографічного списку літератури та додатків. Загальний обсяг роботи - 77 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Результати теоретичного аналізу та дослідно-експериментальної роботи підтвердили вірність вихідної гіпотези дослідження та дозволили зробити такі висновки.

На основі проведеного аналізу теоретичних засад управління освітнім процесом у системі середньої професійної освіти дозволив визначити, що в освітніх організаціях цього рівня існує потреба перегляду системи управління освітнім процесом, яка має будуватися на концептуальних засадах, що визначаються вимогами закону та ДОС СПО.

Концептуальною основою побудови моделі управління освітнім процесом є єдність системного та процесного підходів. Системний підхід дозволив визначити модель управління як діяльнісну систему, з набором зв'язків та відносин. Процесний підхід управління освітнім процесом дозволяє ідентифікувати, що забезпечують та управлінські процеси, спрямовані на підготовку фахівця, який відповідає запитам споживачів економіки регіону.

На основі аналізу системного підходу в управлінні освітнім процесом сформульовані принципи реалізації моделі управління: проектування, впровадження, функціонування і розвитку системи управління освітнім процесом: Як основні принципи процесного підходу для побудови моделі управління освітнім процесом запропоновані такі: лідерство керівника та залучення персоналу, соціальне партнерство, ідентифікація процесів, прийняття рішень.

Розробка концептуальних положень моделі управління освітнім процесом у середній професійній освіті на основі поєднання принципів процесного підходу дозволила отримати систему критеріїв оцінки по процесуальним і результуючим показниками у кожному виді діяльності; проводити безперервний моніторинг вимірюваних параметрів, фіксуючи суттєві зміни; вчасно вносити взаємопов'язані коригування, орієнтувати освітню діяльність в установі СПО на постійне покращення кожного процесу, враховувати вимоги

споживачів та зацікавлених сторін.

У процесі реалізації етапів дослідно-експериментальної роботи досягнуто позитивної динаміки щодо застосованих форм управлінської діяльності в освітньому процесі.

Подальші наукові розробки цієї проблеми дослідження можуть здійснюватися за такими напрямками:

- організація освітнього процесу з метою підвищення ефективності підготовки фахівців із середньою професійною освітою;
- реалізація індивідуальної професійної особистісної траєкторії досягнення освітніх результатів;
- забезпечення диверсифікації практикоорієнтованого навчання у процесі підготовки фахівців із середньою професійною освітою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бородієнко О. В. Ефективне управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти», підготовлене в рамках діяльності Програми ООН із відновлення та розбудови миру: методичні матеріали для учасників тренінгу. *Програма ООН із відновлення та розбудови миру. 2019.* URL: file:///C:/Users/pc/Downloads/VET%20management. pdf.
2. Бородієнко О. В. Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку: монографія. Біла Церква : Видавець Пшонківський О. В., 2017. 422 с.
3. Венцева Н. О. Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності сучасного педагога. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки, 2022. № 1 (23). С. 109-116.*
4. .Голка В. Є. Політичний краудфандинг: сутність, види, переваги використання. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2015. Вип. 17. С. 82–87.*
5. Гриценко І.А. Основи інституційного розвитку навчального закладу в умовах децентралізації професійної освіти: Конспект лекції з курсу підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною формою навчання. К.: ТОВ «Етіс Плюс», 2008. 144 с.
6. Губанова Т. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки в Україні: нормативно-правова характеристика. *Теорія держави і права. 2019. № 6. С. 220–224.*
7. Даниленко Л. І. Теоретико-методичні засади управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : дис. на здоб. наук ступ. д-ра пед. наук : 13.00.01 (теорія та історія освіти). Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2005. 478 с.
8. Заїка Е. В. Психологічні питання організації самостійної роботи студентів

вузів. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 5–6.

9. Закон України «Про освіту» URL: <https://goo.gl/cWNZ9Q>.

10. Калініна Л. М. Технологія інформаційного управління закладом освіти Х. : Вид. гр. «Основа», 2005. С. 129-133.

11. Карамушка Л. М., Філь О. А. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій): монографія. К. : Фірма «ІНКОС», 2017. 268 с.

12. Карамушка Л. М., Москальов М. В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія. Львів: Сполом, 2011. 216 с.

13. Клокар Н.І. Концептуальні засади розвитку управлінських компетентностей директорів опорних шкіл у процесі підвищення кваліфікації. *Післядипломна освіта в Україні*. 2017. № 2. С. 14-49.

14. Коваленко М., Слободянюк Л. Кореляційний аналіз соціально-психологічних ролей в управлінській команді. *Психологія і суспільство*. 2002. № 2. С. 119–125.

15. Колеснікова К. В., Вайсман В. О. Оптимізація структури управління проектно керованої організації. *Вісник Севастопольського НТУ. Серія: Автоматизація процесів та управління: зб. наук. пр. Севастополь*, 2012. Вип. 125. С. 218–221.

16. Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» URL: <https://goo.gl/Y3XHoU>.

17. Концепція нової української школи URL: <https://goo.gl/qjHZv9>.

18. Кремень В. Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах у 2001/2002 навчальному році. *Педагогічна газета*. 2012. № 11. С. 1–2.

19. Маркетингове управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах ринкової економіки: метод. посіб. / за ред. В. О. Радкевич, В. І. Свистун. Ромни: Роменське ВПУ, 2015 . 102 с.

20. Маслов, В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб. Тернопіль: Астон,

2017. 150 с.

21. Мескон, М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. пер. с англ.: М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2017. 672 с.

22. Москвічова О. Державно-приватне партнерство у сфері професійно-технічної та вищої освіти. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2(22). URL: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4822> .

23. Пикельная В. С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): дис. док. пед. наук: спец 13.00.0(теорія та історія освіти) Криворіжський педагогічний інститут. 2009. – 376 с.

24. Постанова Кабінет міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyakipitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.

25. Поташник М. М., Мойсеев О. М. Управління сучасною школою. *Підручник для директора*. 2002. № 1/2. С. 6– 35.

26. Про професійно-технічну освіту: Закон від 10.02.1998 № 103/98-ВР/ База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>.

27. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: розпорядження Каб. Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р. Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>.

28. Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів: тренінг-курс: навч. посібник / за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир: Полісся, 2018. 180 с.

29. Проектний менеджмент для інноваційного розвитку освітніх організацій України: навч. посібник для підготовки магістрів за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами», підвищення кваліфікації слухачів, керівників навчальних закладів / за заг. ред. В. В.

Олійника, Ф. Фреха; ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти»; КультурКонтакт Австрія. Київ, 2016. URL: <http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyku/kka-book-web.pdf>

30. Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу : практич. посіб. / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ПІТО НАПН України, 2017. 219 с.

31. Риблова, А. Н. Концептуальні основи управління процесом навчання у вищій школі. *Пед. освіта та наука*. 2012. № 4. С. 48–51.

32. Сергеева Л. М. Управління розвитком професійного навчального закладу: практико-орієнтовані засади : навч. посібн. / За наук. ред. Л. М. Сергеевої, Т. О. Лукіної. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 124 с.

33. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія / за ред. В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко. Житомир: Полісся, 2018. 216 с.

34. Станжицький О.М., Собчук В.В., Кушніренко С.В., Цань В.Б. Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи з дисципліни «Методика навчання математики» Частина II «Нерівності в шкільному курсі математики» для студентів спеціальності 014.04 «Середня освіта (Математика)» механіко-математичного факультету 2022. 123 с.

35. Столяренко О. В, Столяренко О. В. Ціннісне ставлення до людини в системі професійних цінностей майбутнього учителя. *Матеріали Інтернет-конф. «Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя»*, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, листопад 2018 р.

36. Сучасні підходи до управління професійно-технічними навчальними закладами: навч.-метод. посібник / за ред.: В. В. Олійник. Київ: Етіс Плюс, 2007. 104 с.

37. Сучасні підходи до управління професійно-технічними навчальними закладами: навчально-методичний посібник / За заг. ред. В. В. Олійника К.: ТОВ «Етіл Плюс», 2007. 104 с.

38. Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика: монографія / за ред. В. Свистун. Київ: Поліграфсервіс, 2014.

338 с.

39. Шевчук, М. А. Педагогические условия управления процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей средствами проектных технологий. *Молодой ученый*. 2014. №4, ч. II. С. 79–82.

40. I.P. Soloviy, Y.V. Henyk, V.I. Soloviy. Sustainability Management in Educational Institution: a Guide for Colleges. Kyiv: 2013. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvykutysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

41. Vientseva N., Orhiiets O., Omelchenco A., Romanchuk S. Students' perception of the effectiveness of the professional activity of teachers of higher education institutions: the influence of social conditions. *Pedagogy. Bulgarian Journal of Educational Research and Practice*. Sofia: Az-buki National Publishing House, 2024. Vol. 96. Number 2. P. 195-205.

